

คู่มือเกษตรกร

การจัดการ ดินเปรี้ยวจัด เพื่อปลูกพืช

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
www.ldd.go.th

คำนำ

ประเทศไทย มีพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด ประมาณ ๕.๕ ล้านไร่ พบมากในจังหวัดภาคกลางตอนใต้ ภาคตะวันออก และภาคใต้ เป็นดินที่มีปัญหาเป็นกรดจัด ขาดแคลนธาตุอาหารไนโตรเจนและ ฟอสฟอรัส ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของพืช มีเหล็กและอะลูมิเนียมสูงจนเป็น อันตรายต่อพืชที่ปลูกโดยทั่วไปเกษตรกรใช้เป็นประโยชน์พื้นที่ดินเปรี้ยวจัดทำนาปลูกข้าวแต่ให้ ผลผลิตข้าวต่ำมาก ดังนั้น ปลูกพืชต่าง ๆ ในดินเปรี้ยวจัดให้ได้ผลผลิตดี จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาดินให้มีศักยภาพในการผลิตโดยวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม และให้ผลตอบแทนคุ้มค่าต่อ การลงทุน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อเกษตรกรในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด และทำให้การใช้ ประโยชน์พื้นที่ดินเปรี้ยวจัดเกิดประสิทธิภาพสูงและเกิดความยั่งยืน

เอกสารคู่มือการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืชเล่มนี้ ได้รวบรวมปัญหาและแนวทาง การจัดการดินเปรี้ยวจัด ทั้งการปรับปรุงดิน บำรุงดิน การปรับเปลี่ยนระบบการปลูกพืชจากการ ทำนาเป็นยกร่องปลูกผักไม้ผล ไม้ยืนต้นต่าง ๆ รวมทั้งการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีวิธีการ จัดการดินที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

กรมพัฒนาที่ดิน หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเกษตรกรเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อ เกษตรกรและผู้สนใจในการนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถเพิ่ม ผลผลิตและเพิ่มรายได้ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

นายฉลอง เทพวิทักษ์กิจ
รองอธิบดีด้านวิชาการ

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช
สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

สารบัญ

	หน้า
๑. ดินเปรี้ยวจัด เป็นอย่างไร ?	๑
๒. ทำอย่างไร ? พืชที่ปลูกในดินเปรี้ยวจัด สามารถเจริญเติบโตได้ดีและให้ผลผลิตสูง ?	๔
๓. การเพิ่มผลผลิตข้าวในดินเปรี้ยวจัด	๕
๔. การเพิ่มผลผลิตผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้นในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด	๘
๕. พัฒนาที่ดินเปรี้ยวจัดทำการเกษตรแบบผสมผสาน	๑๑
๖. ประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินเปรี้ยวจัด	๑๑
๗. ชนิดและคุณภาพของปุ๋ยที่ใช้ทางการเกษตร	๑๒

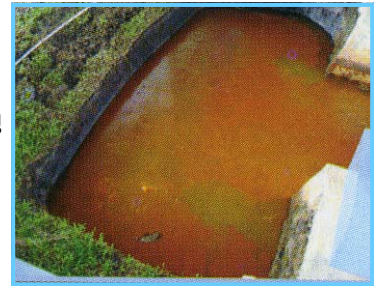

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช
สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

การจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช

๑. ดินเปรี้ยวจัด เป็นอย่างไร ?

ดินเปรี้ยวจัด พบในพื้นที่ลุ่มต่ำ เนื้อดินเหนียวจัด หน้าแล้งดินแตกแหว่งเป็นร่องลึก มีต้นกกหรือกระถินทุ่ง ขึ้นอยู่ทั่วไป น้ำในบริเวณดังกล่าวใสมาก บางครั้งพบคราบสนิมเหล็กในดินและในน้ำ เมื่อขุดดินลึกจะพบสารสีเหลืองฟางกระจายในชั้นดิน หรือจุดประสีเหลืองสีแดง กระจายอยู่ทั่วไป พบดินเปรี้ยวจัดในจังหวัดต่างๆ ของประเทศ ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางตอนใต้ ภาคใต้ และภาคตะวันออก รวมพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดทั้งสิ้น ประมาณ ๕.๕ ล้านไร่

๑.๑ ปัญหาของดินเปรี้ยวจัด ดินเป็นกรดจัดมาก ขาดธาตุอาหารพืช และมีความเป็นพิษของเหล็กและอะลูมิเนียมสูง เนื้อดินเหนียวจัด การระบายน้ำไม่ดี ทำให้ปลูกพืชไม่งามหรือปลูกแล้วตาย เช่นการทำนาปลูกข้าว ข้าวไม่เจริญเติบโต หรือให้ผลผลิตต่ำมาก ๒๐-๓๐ ถังต่อไร่เท่านั้น

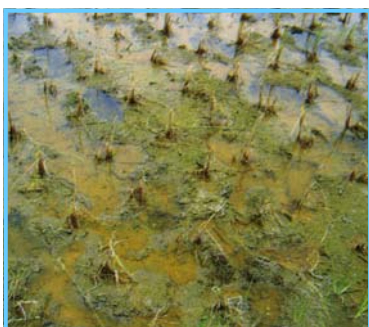

๑.๒ ดินเปรี้ยวจัดแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ

- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงมาก มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ต่ำกว่า ๔.๐

- ดินเปรี้ยวจัด ที่เป็นกรดรุนแรงปานกลาง มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ระหว่าง ๔.๐-๔.๕

- และดินเปรี้ยวจัด ที่เป็นกรดรุนแรงน้อย มีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ระหว่าง ๔.๕-๕.๐

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช
สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

๒. ทำอย่างไร พืชที่ปลูกในดินเปรี้ยวจัดสามารถเจริญเติบโตได้ดี และให้ผลผลิตสูง?

๒.๑ แก้ปัญหากรดในดิน และเพิ่มธาตุอาหารพืช

- ลดความรุนแรงของกรดในดิน ลดสารพิษ : ใส่ปูนแก้ความเป็นกรดของดิน เช่น ปูนมาร์ล หินปูนบด ปูนโดโลไมท์ ปูนขาว ปูนคัลไซท์ เป็นต้น

- ปรับดินให้ร่วนซุย : ด้วยการใส่อินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมัก แกลบสด แกลบเผา ทำให้ดินโปร่งร่วนซุยขึ้น ไม่เหนียวแน่น การระบายน้ำและอากาศดีขึ้น

- เพิ่มธาตุอาหารพืช : ใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยเคมีชนิดและปริมาณที่เหมาะสม

๒.๒ แก้ปัญหาน้ำที่เป็นกรด เพื่อใช้น้ำได้ดีในการปลูกพืช : ใส่ปูนลงน้ำ ปริมาณ ๑ กิโลกรัม ต่อน้ำ ๑ ลูกบาศก์เมตร มีการถ่ายเทน้ำเป็นครั้งคราว ระบายน้ำที่เป็นกรดออกไปบำบัด และปล่อยน้ำใหม่เข้าไป พร้อมทั้งคอยตรวจสอบความเป็นกรดของน้ำเป็นระยะๆ

๒.๓ เลือกชนิดพืชที่เหมาะสมปลูก

ดินเปรี้ยวจัดที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อ ๒.๑ แล้ว สามารถปลูกพืชได้เกือบทุกชนิด และเกษตรกรควรรู้ช่วงเป็นกรด-ด่างของดินที่เหมาะสมสำหรับพืชแต่ละชนิด เพื่อจะได้แก้ไขความเป็นกรดของดินให้อยู่ในช่วงพอดีกับความต้องการของพืชชนิดนั้น ๆ (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ ช่วงความเป็นกรด-ด่าง (pH) ของดินที่เหมาะสมสำหรับข้าว พืชผัก ไม้ผลและไม้ยืนต้น

ชนิดพืช	pH เหมาะสม	ชนิดพืช	pH เหมาะสม
ข้าว	๕.๕-๗.๐	มะพร้าว	๖.๔-๗.๐
ข้าวโพด	๕.๕-๗.๐	อ้อย	๖.๕-๗.๐
กระเทียม	๕.๕-๖.๕	ปาล์มน้ำมัน	๕.๕-๖.๐
ชมพู	๕.๕-๖.๕	ยางพารา	๔.๕-๕.๔
ฝรั่ง	๔.๕-๘.๒	ผักกาดเขียวปลี	๖.๐-๖.๕
ละมุด	๕.๕-๖.๕	กระเจี๊ยบเขียว	๖.๐-๗.๐
ส้มเขียวหวาน	๕.๕-๖.๐	พริก	๕.๕-๖.๕
ส้มโอ	๕.๕-๗.๕	มะเขือเทศ	๖.๐-๖.๘
กล้วย	๖.๐-๗.๐	คะน้า	๖.๐-๗.๐
น้อยหน่า	๕.๐-๗.๐	ผักบุ้ง	๖.๐-๗.๐
มะม่วง	๕.๕-๖.๕	แตงโม	๕.๕-๖.๕
มังคุด	๕.๕-๖.๕	หน่อไม้ฝรั่ง	๖.๕-๗.๕

ที่มา : คู่มือพืชเศรษฐกิจ ๒๕๔๓ และดัดแปลงจาก อภิวิติ (๒๕๓๗)

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช

สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

๓. การเพิ่มผลผลิตข้าวในดินเปรี้ยวจัด

๓.๑ หว่านปูนให้ทั่วพื้นที่นา แล้วไถคลุกเคล้ากับดิน หมักไว้ในสภาพดินชื้นหรือมีน้ำขัง ประมาณ ๗ วัน ก่อนเตรียมดินปลูกข้าวหรือปลูกพืชปุ๋ยสด การใส่ปูน ๑ ครั้ง มีผลนานถึง ๕ ปี ข้าวให้ผลผลิตสูงและได้ผลตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน ผลผลิตข้าวเพิ่มเป็น ๕๐-๖๐ ถังต่อไร่

ปริมาณปูนที่แนะนำ

- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงน้อย : ใส่ปูนมาร์ลหรือหินปูนบด ๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่
- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงปานกลาง : ใส่ปูนมาร์ลหรือหินปูนบด ๑,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่
- ดินเปรี้ยวจัดที่เป็นกรดรุนแรงมาก : ใส่ปูนมาร์ลหรือหินปูนบด ๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่

๓.๒ ชั่งน้ำก่อนเตรียมดินปลูกข้าว แล้วระบายน้ำออกล้างกรตออกจากดิน และในระหว่างการปลูกข้าว หากมีน้ำเพียงพอ (เขตชลประทาน) ควรระบายน้ำออกเดือนละ ๑ ครั้ง แล้วปล่อยน้ำใหม่เข้านา

๓.๓ ปลูกพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วพุ่ม ถั่วพริ้ว โสนอัฟริกัน ปอเทือง แล้วไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด เมื่อเริ่มออกดอก (อายุถั่วประมาณ ๕๐-๖๐ วัน) หมักไว้ประมาณ ๑๐ วัน จึงเตรียมดินทำเพื่อปลูกข้าว

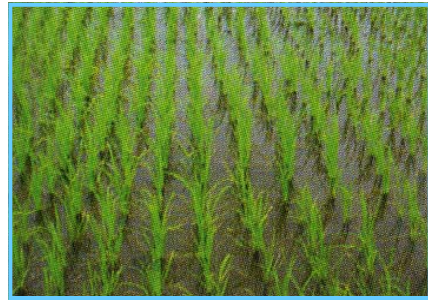

อัตราเมล็ดถั่วที่แนะนำให้หว่าน

- ถั่วพุ่ม ใช้อัตรา ๘ กิโลกรัมต่อไร่
- ถั่วพริ้ว ใช้อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่
- โสนอัฟริกัน ใช้อัตรา ๕ กิโลกรัมต่อไร่
- ปอเทือง ใช้อัตรา ๕ กิโลกรัมต่อไร่

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช
สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

๓.๔ ใส่ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก อัตราที่เหมาะสม

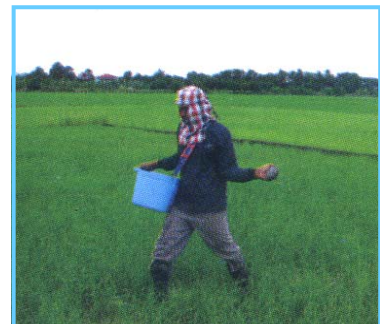
ข้าวมีความต้องการธาตุอาหารไนโตรเจนประมาณ ๘-๑๒ กิโลกรัมต่อไร่ ฟอสฟอรัส ๓-๖ กิโลกรัมต่อไร่ และโพแทสเซียม ๓-๖ กิโลกรัมต่อไร่ ดินเปรี้ยวจัดมีปัญหาขาดแคลนธาตุอาหารไนโตรเจนและฟอสฟอรัส ดังนั้นจำเป็นต้องเพิ่มธาตุอาหารไนโตรเจนและฟอสฟอรัส ให้เพียงพอ จึงจะได้ผลผลิตข้าวสูงขึ้น ปุ๋ยที่แนะนำเป็นปุ๋ยที่ใช้ทั่วไปในนาข้าว

- ปุ๋ยสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๑๕-๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่รองพื้น และใช้ปุ๋ยยูเรีย (๔๖-๐-๐) อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่หว่านแต่งหน้าช่วงข้าวตั้งท้อง

- ใช้น้ำหมักชีวภาพที่เตรียมจากผัก ผลไม้ ปลา หอยเชอรี่ และสารเร่ง พด.๒ อัตรา ๑๕ ลิตรต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๓ ช่วง เมื่อข้าวอายุ ๓๐ ๕๐ และ ๖๐ วัน หลังออก โดยผสมน้ำ สัดส่วน ๑: ๕๐๐ ฉีดพ่น หรือใส่พร้อมการปล่อยน้ำเข้านา เพื่อเร่งการเจริญเติบโตของราก ลำต้น และการแตกกอของข้าว

- การไถกลบตอซังข้าว ได้ธาตุอาหารไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม เพิ่มลงดินด้วย จะช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีอีกทางหนึ่ง

เกษตรกรสามารถคำนวณเนื้อปุ๋ยที่ข้าวจะได้รับจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้ (ตารางที่ ๒) ให้อยู่ในระดับที่เพียงพอต่อความต้องการของข้าว และสามารถลดปริมาณปุ๋ยเคมีลงได้บางส่วน ช่วยลดต้นทุนการผลิตได้

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช
สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ ๒ ปริมาณธาตุอาหารที่ได้จากการใช้ปัจจัยต่าง ๆ ในพื้นที่ ๑ ไร่

ปัจจัยที่ใช้ (กก./ไร่)	ไนโตรเจน (กก./ไร่)	ฟอสฟอรัส (กก./ไร่)	โพแทสเซียม (กก./ไร่)
ไถกลบตอซังข้าว	๔.๐ - ๙.๐	๑.๐ - ๒.๑	๕.๔ - ๑๙.๐
๑๖ - ๒๐ - ๐ อัตรา ๑๕ - ๒๐ กก./ไร่	๒.๔ - ๓.๒	๓.๐ - ๔.๐	๐
ยูเรีย ๔๖ - ๐ - ๐ อัตรา ๑๐ กก./ไร่	๔.๖	๐	๐
ปุ๋ยพืชสด	๕.๕	๐.๗๘	๔.๕
ปุ๋ยคอก ๕๐๐ กก./ไร่	๗.๕	๕.๕	๑๐

หมายเหตุ : คำนวณน้ำหนักแห้งพืชปุ๋ยสดเฉลี่ยไร่ละ ๒๐๐ กิโลกรัมและ
น้ำหนักฟางข้าวแห้งไร่ละ ๕๐๐ กิโลกรัม

๓.๕ เลือกปลูกข้าวพันธุ์ที่แนะนำส่งเสริม

ภาคกลางและภาคตะวันออก

๑) พันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ได้แก่ ข้าวเจ้าพันธุ์ กข.ต่าง ๆ ปทุมธานี ๑ ปทุมธานี ๖๐ สุพรรณบุรี ๖๐ สุพรรณบุรี ๙๐ ชัยนาท ๑ พิษณุโลก ๒ เป็นต้น

๒) พันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสง ได้แก่ ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ข้าวหอม คลองหลวง แก้วรวง ๘๘ ขาวตาแห้ง ๑๗ ขาวปากหม้อ ๑๔๘ นางมลเอส - ๔ เหลืองปะทิว ๑๒๓ เป็นต้น

ภาคใต้

๑) พันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ได้แก่ ปทุมธานี ๑ ปทุมธานี ๖๐ สุพรรณบุรี ๖๐ สุพรรณบุรี ๙๐ ชัยนาท ๑ พิษณุโลก ๒ เป็นต้น

๒) พันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสง แนะนำให้ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ พันธุ์ลูกแดงปัตตานี แก่นจันทร์ นางพญา ๑๓๒ เล็บนกปัตตานี ฉ้างพัทลุง กข ๑๓ เผือกน้ำ ๔๓ พวงไร่ ๒ เป็นต้น

๓.๖ ควบคุมระดับน้ำในนาข้าว ให้มีน้ำขังประมาณ ๕ - ๑๐ เซนติเมตร ตลอดฤดูการปลูก และระบายน้ำออกในช่วงก่อนเก็บเกี่ยวข้าว ประมาณ ๒๐ วัน ไม่ปล่อยให้ดินแห้งจนแตกกระแหง ป้องกันการเกิดกรดเพิ่มขึ้น

๓.๗ หลังเก็บเกี่ยวข้าว แนะนำให้ปลูกพืชตระกูลถั่วหมุนเวียนในนาข้าวเพื่อคลุมดิน รักษาความชื้นในดิน และเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารให้กับข้าวในฤดูการปลูกต่อไป

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินปรี่ียวจัดเพื่อปลูกพืช
สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

๔. การเพิ่มผลผลิตผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้นในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด

๔.๑ ปรับพื้นที่เป็นยกร่องปลูก เพื่อป้องกันน้ำท่วม

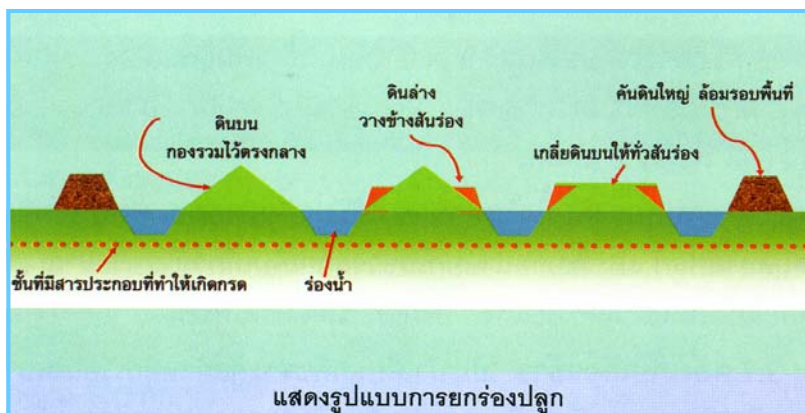
ยกร่องสูงประมาณ ๕๐ - ๘๐ เซนติเมตรจากพื้นเดิมสำหรับปลูกไม้ผล เพื่อป้องกันน้ำท่วม และยกร่องต่ำโดยให้หน้าดินอยู่สูงจากพื้นดินเดิมประมาณ ๓๐ - ๕๐ เซนติเมตร สำหรับปลูกผักเพื่อสะดวกในการให้น้ำผักที่ปลูก

เทคนิคการยกร่องปลูก

๑. กำหนดความกว้างของร่องปลูกและร่องน้ำ (โดยทั่วไปขนาดคันดินร่องปลูกพืช กว้างประมาณ ๖ - ๘ เมตร และร่องน้ำกว้าง ๑.๐ - ๑.๕ เมตร ลึกไม่เกิน ๑.๐ เมตร) ให้ลาดดินบน ๐ - ๒๐ เซนติเมตร ไปกองรวมกัน

๒. ขุดดินล่างของส่วนที่เป็นร่องน้ำมาถมบนร่องปลูกและบริเวณขอบร่อง แล้วนำดินบนมาเกลี่ยตรงกลางให้ทั่วพื้นที่ปลูกพืช จะได้ดินบนที่มีความอุดมสมบูรณ์กว่าดินล่าง สำหรับปลูกพืช

๓. ตากดินไว้ ๑๕ - ๒๐ วันให้ดินสุก แล้วย่อยดินให้ละเอียดและปรับปรุงบำรุงดินตามขั้นตอนต่อไป

๔.๒ ทำคันดินล้อมรอบพื้นที่ปลูก และปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นบนคันดิน

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช

สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

๔.๓ ปรับปรุงดินแก้ความเป็นกรดด้วยการใช้ปูนโดโลไมท์ ปูนขาว

หว่านทั่วหลังร่อง อัตราประมาณ ๒.๐ ตันต่อไร่ หรือปรับปรุงเฉพาะหลุม
ปลูกอัตรา ๓ - ๕ กิโลกรัมต่อหลุม (ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของกรดในดิน) สับคลุกเคล้ากับดิน
หมักในสภาพดินชื้นนาน ๒๐ วัน

๔.๔ หลังจากนั้นใส่ปุ๋ยหมัก ๒๐ - ๒๕ กิโลกรัมต่อหลุม เพื่อปรับให้ดินร่วนซุย
ระบายน้ำได้ดี

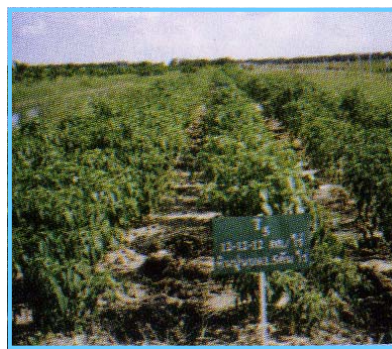
๔.๕ ใส่ปุ๋ยหมักที่ขยายเชื้อ พด.๓ หลุมละ ๑๐ กิโลกรัม ป้องกันการเกิดโรครากเน่าโคนเน่า

๔.๖ ใส่ปุ๋ยเคมีชนิดและอัตราที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก

๔.๗ ใช้น้ำหมักชีวภาพที่เตรียมจากสารเร่ง พด.๒ และพด.๗ ฉีดพ่นในแปลงผักหรือ
ปล่อยพร้อมการให้น้ำ อัตรา ๑๐ ลิตรต่อไร่เจือจาง ๑ : ๑,๐๐๐ ทุก ๗ - ๑๐ วัน

๔.๘ ควบคุมระดับน้ำในร่องไม่ให้แห้ง และดูแลให้น้ำพืชที่ปลูกสม่ำเสมอ

๔.๙ ปลูกพืชตระกูลถั่วคลุมดิน ป้องกันรักษาความชื้นในดิน ป้องกันวัชพืช และเป็นการ
เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินแปรรูปเพื่อปลูกพืช

สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

๔.๑๐ คำแนะนำการปลูกผักและไม้ผลบางชนิดในดินเปรี้ยวจัด

ชนิดพืช	การ ยกร่อง	อัตราปุ๋ย	ปุ๋ยหมัก	ปุ๋ยเคมี	หมายเหตุ
หน่อไม้ฝรั่ง	ต่ำ	๑.๐-๑.๕ ตัน/ไร่	๖-๘ ตัน/ไร่	๑๕-๑๕-๑๕ = ๑๒๕ กก./ไร่ ยูเรีย ๑๐ กก./ไร่ ทุกเดือน	น้ำหมักชีวภาพเจือจาง ๑ : ๕๐๐ = ๘๐ ลิตร/ไร่ ทุก ๑๐ วัน
กระเจี๊ยบเขียว	ต่ำ	๒ ตัน/ไร่	๒ ตัน/ไร่	๑๕-๑๕-๑๕ = ๗๕ กก./ไร่ แบ่งใส่ ๓ ครั้ง ก่อนปลูก ๓๐ และ ๗๐ วัน หลังปลูก	น้ำหมักชีวภาพเจือจาง ๑ : ๕๐๐ = ๘๐ ลิตร/ไร่ ทุก ๑๐ วัน
ผักทานใบ	ต่ำ	๒ ตัน/ไร่	๒ ตัน/ไร่	๑๕-๑๕-๑๕ = ๑๒๕ กก./ไร่ ยูเรีย ๒๐ กก./ไร่ หลังปลูก ๒๕ วัน	น้ำหมักชีวภาพเจือจาง ๑ : ๕๐๐ = ๘๐ ลิตร/ไร่ ทุก ๑๐ วัน
พริกขี้หนู	สูง	๑.๕-๒.๐ ตัน/ไร่	๒ ตัน/ไร่	๑๕-๑๕-๑๕ = ๑๐๐ กก./ไร่	น้ำหมักชีวภาพเจือจาง ๑ : ๕๐๐ = ๘๐ ลิตร/ไร่ ทุก ๑๐ วัน
มะม่วง	สูง	๓-๕ กก./หลุม	๒๕ กก./หลุม	๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๒-๒๔-๑๒ แบ่งใส่ ๒ ครั้งๆ ละเท่ากัน อัตราแนะนำตามอายุมะม่วง	ใส่ปุ๋ยหมักขยายเชื้อสารเร่ง พด.๓ = ๑๐ กก./ต้น ใส่ปุ๋ยคอก ๓๐-๕๐ กก./ต้น/ปี หว่านรอบบริเวณทรงพุ่ม หลังเก็บผลผลิต
กล้วยหอมทอง	สูง	๓-๕ กก/หลุม	๒๕ กก./หลุม	๔๖-๐-๐ = ๒๖ กก./ไร่ ๐-๔๖-๐ = ๓๕ กก./ไร่ ๐-๐-๖๐ = ๕๐ กก./ไร่	ใส่ปุ๋ยหมักขยายเชื้อสารเร่ง พด.๓ = ๑๐กก./ต้น
ฝรั่ง	สูง	๓-๕ กก/หลุม	๒๕ กก./หลุม ปุ๋ยหมักขยาย	รองก้นหลุมด้วยหินฟอสเฟต ๕๐๐ กรัม/หลุม ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ = ๒ กก./ ต้น/ปี	ใส่ปุ๋ยหมักขยายเชื้อสารเร่ง พด.๓ = ๑๐กก./ต้น
สับปะรด	สูง	๐	๒ ตัน/ไร่	๑๕-๑๕-๑๕ = ๖๐ กก./ไร่	-
ปาล์มน้ำมัน	สูง	๓-๕ กก./หลุม	๒๕ กก./หลุม	รองก้นหลุมด้วยหินฟอสเฟต ๕๐๐ กรัม/หลุม ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร	ปุ๋ยหมักขยาย/เชื้อสารเร่ง พด.๓ = ๑๐ กก./ต้น และปลูกปาล์มน้ำมัน พันธุ์สุราษฎร์ธานี ๒

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช

สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

๕. พัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดทำการเกษตรแบบผสมผสาน

การทำเกษตรแบบผสมผสาน เป็นการแบ่งพื้นที่สำหรับปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ทำนาปลูกข้าว ยกร่องปลูกผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น ขุดบ่อน้ำเพื่อเลี้ยงปลาและกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง โดยทำการปรับปรุงบำรุงดินตามวิธีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น การทำเกษตรแบบผสมผสานช่วยลดความเสี่ยงให้เกษตรกร เนื่องจากการปลูกพืชชนิดเดียวหากเกิดโรคแมลงระบาด ทำให้พืชผลเสียหาย เกษตรกรจะขาดรายได้ทั้งหมด แต่การเกษตรแบบผสมผสานปลูกพืชหลายชนิดรวมทั้งเลี้ยงสัตว์น้ำ จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ต่อเนื่องตลอดปี

๖. ประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยปรับปรุงดินเปรี้ยวจัด

๑. ปุ๋ยช่วยลดความรุนแรงของกรดในดิน
๒. ทำให้ธาตุอาหารในดินเป็นประโยชน์มากขึ้น
๓. การใส่ปุ๋ยช่วยลดสารพิษต่างๆ ในดิน ไม่ให้สะสมมากเกินไปจนเป็นพิษต่อพืชที่ปลูก
๔. การใส่ปุ๋ยทำให้ดินร่วนซุยขึ้น การระบายน้ำและการถ่ายเทอากาศดีขึ้น
๕. การใส่ปุ๋ยช่วยลดโรครากเน่าโคนเน่าของพืชได้

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช
สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

๓. ชนิดและคุณภาพของปูนที่ใช้ทางการเกษตร

ปูนที่นิยมใช้กันทั่วไป มีหลายชนิด ได้แก่ ปูนมาร์ล หินปูนบด หินปูนฝุ่น ปูนเปลือกหอยเผา ปูนขาว ปูนคัลไซต์ ปูนโดโลไมท์ เป็นต้น

การเลือกซื้อปูน ควรพิจารณาอะไรบ้าง ?

ปูนที่มีคุณภาพดี ต้องสามารถแก้ความเป็นกรดของดินได้เร็ว ดังนั้นการเลือกซื้อปูนควรพิจารณา ดังนี้

๑. เลือกซื้อปูนที่มีขนาดละเอียด ปูนที่เนื้อละเอียดจะสัมผัสกับดินได้มาก ทำให้เกิดปฏิกิริยาได้เร็ว จึงแก้ความเป็นกรดของดินได้รวดเร็ว

๒. เลือกปูนที่มีค่าความสามารถในการแก้ความเป็นกรดได้สูงมากกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์ โดยที่กระสอบปูนจะมีบอกรายละเอียดไว้ (CCE หรือ TNP มากกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์)

๓. เลือกซื้อปูนที่ราคาไม่แพง หาซื้อได้ง่ายและขนส่งสะดวก เลือกชนิดปูนที่เหมาะสมกับพืชที่ปลูก อาทิ เช่น

- **ปรับปรุงดินนา** ใช้ปูนมาร์ล หินปูนบด หินปูนฝุ่น
- **ปรับปรุงดินปลูกผัก** แนะนำให้ใช้ปูนมาร์ล หินปูนบด หรือปูนขาว ปูนขาวนิยมใช้ในแปลงผัก เนื่องจากเป็นปูนที่มีคุณภาพดี ทำปฏิกิริยาแก้ความเป็นกรดได้รวดเร็ว ป้องกันเชื้อราในแปลงปลูกผักได้ดี แต่ราคาค่อนข้างสูง
- **ปรับปรุงดินปลูกไม้ผล** แนะนำให้ใช้ปูนโดโลไมท์ เพราะปูนที่มีธาตุอาหารแคลเซียมและแมกนีเซียมเป็นองค์ประกอบ และธาตุแมกนีเซียมจำเป็นสำหรับไม้ผล ช่วยในการสังเคราะห์แสง ช่วยให้พืชที่ปลูกเจริญเติบโตได้ดีและให้ผลผลิตสูง

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินแปรรูปเพื่อปลูกพืช
สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาที่ดิน.๒๕๔๘.การปลูกพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด.กลุ่มวิจัยและพัฒนาพื้นที่

ดินเปรี้ยวและนานอกเขตชลประทาน.สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน. ๑๒น.

เจริญ เจริญจำรัสชีพ และรสมาริน ณ ระนอง.๒๕๔๒.คู่มือการใช้วัสดุปูนเพื่อการเกษตร

เพื่อปรับปรุงดินเปรี้ยวจัด.โครงการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยว กรมพัฒนาที่ดิน .๖๒น.

ทัศนีย์ อัดตันทน์.๒๕๓๔.ดินที่ใช้ปลูกข้าว.ภาควิชาปฐพีวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. น. ๒๔๕-๒๘๑

นงคราญ มณีวรรณ รสมาริน ณ ระนอง และละเอียต สินธุเสน.๒๕๕๐.รายงานผลการวิจัย

เรื่อง การแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวจัดโดยใช้น้ำร่วมกับปุ๋ยพืชสดเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวพันธุ์

ปทุมธานี๑.สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตร

และสหกรณ์. ๑๗ น.

นงคราญ มณีวรรณ และชูจิตต์ สงวนทรัพย์ากร ๒๕๔๙.รายงานผลการศึกษา เรื่อง ผลของ

ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีในการจัดการดินเปรี้ยวจัดตามกลุ่มชุดดินสำหรับปลูกข้าวพันธุ์

ปทุมธานี๑. สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตร

และสหกรณ์. ๑๑ น.

สถาบันวิจัยข้าว. ๒๕๕๓.เทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยในนาข้าว.กรมวิชาการเกษตร.๑๒๔ น.

สุภาพร จันรุ่งเรือง และคณะ.๒๕๔๙.การใช้ประโยชน์ของปุ๋ยพืชสดชนิดต่างๆ.

สำนักเทคโนโลยีทางดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สิงหาคม

๒๕๔๙, ๘๒ น.

ที่มาข้อมูล/ภาพประกอบ : คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช

สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

คณะผู้จัดทำ คู่มือเกษตรกรการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกพืช

➔ ที่ปรึกษา

นายฉลอง	เทพวิทักษ์กิจ	รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน
นางสาวผจงจิต	บุญราช	ผู้อำนวยการกองแผน
นายประเสริฐ	เทพนรประไพ	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน

➔ คณะผู้จัดทำ

นางนงศราญ	มณีวรรณ	สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน
นายสถาพร	ศิลาตระกูล	สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน
นางสาวรสมาสิน ฅ ระนอง		สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน
นายประสิทธิ์	ตันประภาส	สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน
นางสาวรัตติกร	ฅ ลำปาง	สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน
นางสาวพรรณพิศ บ่วงนาวา		กองแผนงาน

➔ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

สำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์